

ÜNSÜZ BENZEŞMESİ/ SERTLEŞMESİ :

Türkçede **sert ünsüzler**den (f,s,t,k,ç,ş,h,p) biriyle biten bir sözcük **yumuşak ünsüzlerden** “**c, d, g**” ile başlayan bir ek aldığıda:

c → **ç** olur

d → **t** olur

g → **k** olur .

Bu ses olayına “**ünsüz sertleşmesi**” veya “**ünsüz benzeşmesi**” denir.

Sert Ünsüzleri: **FıSTIKÇI ŞaHaP** olarak kodlayabiliriz.

Yumuşak Ünsüzler: **c, d, g, b, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z**

yava**ş** – **ca** → yava**şça** (**c** → **ç** oldu)

ağ**aç** – **da** → ağ**açta** (**d** → **t** oldu)

unut – **gan** → unut**kan** (**g** → **k** oldu)

sözcük	Aldığı ek	Sözcüğün yeni hali
basket	-ci	basket çi
dolap	-dan	dolap tan
Sinop	-da	Sinop ta
Atatürk	-den	Atatürk ten
2023	-de	2023'te (üçte)
sus	-gun	sus kun
maç	da	maç ta
fıstık	cı	fıstık çı
çap	gın	çap kın
çalış	dı	çalış tı

Uyarı: Tek heceli sözcüklerde, birleşik sözcüklerde, yabancı dillerden dilimize giren sözcüklerde ve matematik terimlerinde ünsüz benzeşmesi aranmaz.

Örnekler: üçgen, akciğer, beşgen

SIRA SİZDE: Aşağıdaki cümlelerde ünsüz sertleşmesine uğramış sözcüklerin altını çiziniz ve örneklerde olduğu gibi inceleyiniz.

Örnek: Bitkiler, ışığını güne**ş**ten alır.

bit -**gi** → bitki (**g** → **k** oldu)

güne**ş**-den → güne**ş**ten (**d** → **t** oldu)

- 1) Irmaktan yüzerek geçti.
- 2) Ayakta durmayın, şuraya oturun.
- 3) Giysilerini askıya asmıştı.
- 4) Çiftçiler gün ışımadan tarlaya giderlerdi.
- 5) Arkadaşım da benim gibi çalışkandı.
- 6) Keskin sirke küpüne zarar.
- 7) Sesteş sözcükleri cümle içinde kullanınız.
- 8) Meraktan çatlayacaktım.
- 9) Türkçe dersinden martta sınav olacağız.
- 10) Yurttaşlık görevlerimizi yerine getirmeliyiz.
- 11) 29 Ekim 1923'te cumhuriyet ilan edildi.

TEST:

1.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz benzeşmesi yoktur?

- A) Bu kitabı Irmak'tan aldım.
- B) Annem, biçki dikiş kursuna gidiyor.
- C) Bu büyük afetten de ders çıkarmazsanız...
- D) Umut 'u dün akşam üzeri yolda gördüm.

2.Aşağıdaki kelimelerden hangisine “-cı, -ci, -cu, -cü” eki getirildiğinde ünsüz benzeşmesi meydana gelir?

- A) Saat
- B) oyun
- C) Ayakkabı
- D) duvar

3.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz benzeşmesi yoktur?

- A) Soruları çözemezsen birlikte çözeriz.
- B) Çiçekçi kızdan aldım bu güzel çiçekleri.
- C) Güzel günler göreceğiz çocuklar.
- D) Kardeşim kaydırdıktan düştü.

4.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz sertleşmesi vardır?

- A) Kitabı okuduktan sonra bana verirsin.
- B) Sınavdan çıkınca ben de gelirim.
- C) Günümüzde eski dostluklar kalmadı.
- D) Dün arkadaşlarla sinemadaydık.

5.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden çok ünsüz sertleşmesi vardır?

- A) Savaştan yeni çıkmıştı ülkemiz.
- B) Bu projeyi gruptaki bir arkadaşım yaptı.
- C) Dağ bayır demeden yürümüştük saatlerce.
- D) Dip köşe bir temizlikten sonra kahve keyfi yaparız.

6.Ünsüz Benzeşmesi: Sert ünsüzle biten sözcüklere “c”, “d”, “g” yumuşak ünsüzleriyle başlayan bir ek getirilirse ekin başındaki “c”, “ç” ye; “d”, “t”ye; “g”, “k”ye dönüşür. Buna ünsüz benzeşmesi denir.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde bu kurala uyulmamıştır?

- A) Kitaplıktan üç beş kitap aldım senin için.
- B) herkes gücü yettiğince katkı sağladı.
- C) 2015'de Ankara'dan buraya geldim.
- D) Defterine çizdiği dikkörtgeni annesine gösterdi.

"-dan/-den" eki aşağıdaki kelimelerden hangisine eklenirse ünsüz benzeşmesi olmaz?

- A) şubat
- B) beş
- C) sekiz
- D) kitap

**HAZIRLAYAN: ÜMMÜHAN DURMUŞ ŞİMŞEK
TÜRKÇE ÖĞRETMENİ**